

Lenin

Soveti
yadalach

1929

(Ingušisch)

Fia 6127

≡
≡

P

≡
≡



LENINA BIBLIOTEKA

Ha 67.17

LENINA
SOVETI YÄDALAX I
PADČAĤALQEN APPARATAX I

Исполнено по заказу ВЦК НТА

Ghalghaj Izdatelstvo „Serdalo“

g. BURU

1929 šu

== LENINA BIBLIOTEKA ==

1931/199

LENINA
SOVETI YÄDALAX I
PADČAĤALQEN APPARATAX I

Исполнено по заказу ВЦК НТА

Ghalghaj Izdatelstvo „Serdalo“

g. B U R U

1 9 2 9 š u



Bibliothek der
Deutschen
Morgenländischen
Gesellschaft.

Fia 6127

ОТ П Е Ч А Т А Н О
в типографии из-ва «Сердало»
Ингушской Автономной Области

Л Е Н И Н
о Советской Власти
и государственном
аппарате.

Перевод Баркинхоева А.

Владикавказ.

Инглито № 178. Тираж 2.000.

J U b.

Derrigiča dunentharča proletariata Vladimira Ij'iča Lenina dāča ghulaqašta juqhe doqqax dola ghulaq da, šinačuḡ proletariata boqho dijn a jā, čaqjoaqqas jolča kerdača tejparča padčahalqenax co bā hexam.

Cun istorecarča xottamga a hažä, Vladimir Il'iča ḡaxoajt, Soveti yädal, proletariata boqho šerjalara formex še xilarca, šollax gha bolga. Juhḡacara gha bar Parižskaja Kommuna. Še kheziga mara xa jāqqä jece a cunax ḡaxila doladennadar thajoaghača xana boqhonca šer a denna, čhoagh a denna Soveti yädala lardaga daxar.

Vladimira Il'iča Soveti yädal duvcaš še bāča hexamaca mettah texar buržuazen parlamenta *). Duḡal xoza duvcača, čaqdallaca xarc dolča buržuazen xabarašte j massane čatarra boqho xurgja, padčahalqen ghulaqaš leladara „näxa“ šerra boqho xurgja parlamentarizm xilča, jaxaš bolča Social-demokratašte j duḡal ottadu co boqhonca dolla hama čuloacaš dola, čatarra boqho luš dola Soveti yädal. „ḡalxa lattača“, „čatarra boqho“ joiča mexkaška a theḡ, massajolča xana toyabä boaxkača qhaḡegama naxa, miskača naxa Soveti yädalo mara lac boqhonca jola šoj qhaḡegama näxa boqho, co mara kara lac carna padčahalqe lelajar dola yädal, co mara qi čanna a yädalo boqho lac carna šoašta ešača bessa padčahalqe šerje a ḡalje a toaje a.

Vladimir Il'ič massajolča xana ča ujla čaqjaqqa ghertaš a čaqjoaxaš a var-mel doqqa da, toyabä bāxka qhaḡegama nax maxulla duqax kerda vaxar ḡaldara juqhe ozar, jaxaš jola.

*) Buržuazen respubliki yäd 'a korta.

Vladimir Il'ič nijsa bhara hežar bhaqh dolčoa. Co qhejla qahacar vej padčahalqen apparat hanz uq saħate vo jolga, še bu bolx duqax bar vej ga doaqqaš a ca beš, vejna duħal beš jolga, qhaħegama naxa dezačoa duħal beš jolga.

Vladimira Il'iča cqhazaħ, massanega tamaš jejtaš, voča surteħ ħaħoqar vej padčahalqen apparat, massava a iz apparat i cun bolx i toadejta thaverzaveš mo, qi a čhoaghax baxača näxa terkam cu ghulaqa thaozaš.

Vladimira Il'iča gučadoaxar, hanzoalca dhada-xanza dola, vej padčahalqen apparat vo xilara kertera baħanaš: qhänača xanax vejna theħalenna disä činovnikex j qhulaqerča naxax i dola eskar, mexkara kulturan ghulaq toadalar loxa lattalga, vejna voašta hama de ca xar, padčahalqen apparataga ħožaš a iz toaješ beš bolča belxa vej sixdalar, korzax dalar, vej juqhe doaladä kerda ghulaq naxa dhadvzaleħa qi a ghulaqaš juqhe a quvlaš vej ju sixo...

Senax xurgjolaš xetar Vladimir Il'iča, padčahalqen apparat vħäšax toxaš vejna duħal uvttäča xolonašta khalxara dalga?

Six a ca luš, madaggar ħoža a ħožaš, theħa-theħax duqax a boxaš qhaħegama nax kerdača vaxartha baxar, kerda boaxam billara iš thabigar, joqqača toabanca boaržabä parte iš šijna theħa biga mogargdolaš; qhaxetam boaccaš vej padčahalqen apparata juqhera massajola sovla, massadola ca ešar dha eqqadarca, čhoaghaxča bessa haman qom barca, hama loradarca, vej promišlennošta a jurta boaxama a čhoagha kogašta ura otta toro xurgjolaš; mexka juqhara kultura laqjarca, hana älča, iz ca xilar a iz kheziga xilar a kertera jola duħale jolandä; juxxera ca ghulaqa ešar da Soveti yädal čhoagħdar, cunca dulurgdola hamaš šerdar, hana älča, iz ja, dikax jola, qi šijla thixjala jiš joacaš jola proletariata boqhošerju forma.



I.

Parižski Kommuna j Soveti yädal i.

„Marksa šij thexdänna hamam toxkam beš dolča häqhalca bharga jejr Kommuna leledeš dolča ghulaqašta juqhe qhästtä jola ergalo— šoaš coax qerarax a buržuazex juxxe gholla xada ca larax a opportunistaša ¹⁾ thaeca ca, tugaš jola, sov sixa balarax a qi šoaš beča belxaca, leladeča ghulaqašca nax erga buvlar ca qetadarax a anarxistašta ²⁾ bharga jov ca lovš jola. „Vhalla daga doxa a dezac padčahalqen qhäna mašin joxajelga, — miča torlurgdar vej ministraš i činovnikaš i boacaš“, — jaxaš ba doastam oamal jolaš bola opportunistiš, baqhdar älča, revoljucex a co dergdolčoax a tešara mettel, valarax mo cunax qeraš bola (vej menševikaš i es-eraš i qerača bessa).

Padčahalqen qhäna mašen joxajar mara, qi hamam ujla je a jezac, halxarča xənaška xinača proletariatan revoljuceša bäča hexamašta toxkam be ghulaq a dac, — senca a mišta a juxa matta ottadergda doxader“, — ännä xetaš ba

¹⁾ Opportunistiš — ännar mettah doaca nax, qeraš juxalelxa nax

²⁾ Änarxistaš — chaqqa yädal ca dezaraš.

anarxistaš (anarxistex dikax baraš, buržuazen chog läcä lela Kropotkin i cun kompani morgaš a boacaš); cuduħa anarxisti lelarax a xul: fuxxa xilda uqox, — äнна lelar, näxa ghovttarca xottaluš bolča, qhaħetam boacaš mejra bolča, bharga guš dola ghulaqaš qoačaš deš bolča revoljucen belxa mettel.

Marksa ħex vejna cu šinna a ghalatax lora, mišta lurgda, ħex, sa dexka mejra xilar jerrigga qhäna padčaħalqen mašin joxajara, cunca yoamadu ghulaq socam bollaš ottade: Kommunana megäd khezigiča xana kerda proletariata padčaħalqen mašin ħalje jolaje, ištta uq tejpara iš belgaldäxä hamaš deš a boqhonca jola demokratizm (nijosso) ejjar duħa bjurokratizm ovla a theħ dhajoaqqaş a.

Yomalurgda vej cu xanarča Kommuna-raškara revoljucen mejral lelaje, bhargaguš xurgda vej car leladäča ghulaqašta juqhe danza dargdoacaš a čexka qoačaš dulurgdolaš a dola hamaš, čaqdaxa, äнна, car lärha dola; thaqqa, ištta cu näqhaca dolxaš, thaqoačargda vej bjurokratizm boqhonca joxajara.

„Ištta iz joxajerg xilara tešam boal, socializmo belxa di loacderg xilarax, nax kerdača baxartha boaxarg xilarax, baxaş bolča naxax duqax baraša, čhaqqaš a qhoasta ca beš, padčaħalqen ghulaqaš leladergdolaš mottig ottarg xilarax, häta cu ghulaqaša padčaħalqe xilar še a dhadoaqq.

Lenin: „Padčaħalqe jrevoljuci i“, tom XIV, d. II, oaghuv 393-394.

„Soveti yädal derrigiča dunen istoren šollax gha ba, je šollax jola juqh ja proletariata boqho čhoaghjalara. Halxara gha Parižskaja Kommuna jar“.

Lenin: „Jevroperče j Amerikerče j bolxloška dahitä käxat“, tom XVI, oaghuv 7.

„Bolxloj i Salti j Axarxoj i Vikali Qetačenaš nonax a qhästtä loarhame ja, kerda, bustam boacaš leqa, massane a čatarra boqho jolaš jola padčahalqen apparat še xilarax“.

Lenin: „Revoljucen ghulaqašta juqhe kertera ča ghulaq“, tom XIV, d. II, oaghuv 104-105.

II.

Buržuazen respublike j Soveti padčahalqe j.

„Iz šollaxča tejpara padčahalqe qhänarčoax qhoastaješ jola ergalonaš jeraš ja:

Parlament a jolaš jolča buržuazen republikagara padčah halxa lattaš jolča padčahalqenna juxa thagholga gettar atta da (istorez iz baqh xilar haheqä mottigiš a ja), hana älča, jerriga yodqham beš jola mašin—eskar, polici, činovnikaš-kulg ca toxaš jus. Kommunaz i Bolxloj i Salti i Axarxoj i qi bari j Vikali Sovetaše j joxa a jijja justara qossa iz mašin.

Parlament jolča buržuazen respublika gotdu, sa loac näxa šoaj loyame dolča politikan baxara a loxera denz läqe qačçalca padčahal-

qen jaxar dillara degħal a baxa čhatarra boqho jolaš car loacaš dolča dāqha a, hāta Bolxloj i Salti j Axarxoj i Vikali Sovetaša ma-mogga doar-žadū iz ghulaq.

Cu Sovetaša ješ jola padčahalqe, Parižski Kommuna vħāšax jollaš xinnača padčahalqen tejpara ja, Marksa, „Šijnačuh boaxama ħaqheħ qhaħegama nāxa muqha balar xulalurgdola gu-ča jolaš jola pōlitikan forma“, ānna chi tillā jola“.

Lenin: Vej revoljuceno proletariata thadožadū ghulaqaš“, tom XIV, d. I, oaghuv 36-47.

„Sovetaš ja kerda padčahalqen aparat, cqha dale bolxloj a axarxoj i gerzax kijčbā niz luš jola, cutha iz niz, ħalxarča eskara nizax tarra naxax xādā a boacaš, čhoaghaxča bessa carica buvzabenna ba; thema oaghongah dillača iz niz duqqa a čhoaghax ba ħalxarčulla; revoljucen oaghongah dillača čhaqqa a hamanca xuvca toro joacaš ba iz. Šozlax dale, cu aparat, naxaca, duqax bolča naxaca, bola xottām bu, qi čhoaghax degħal baxa a cul xadargboacaš a cul attax ħožalurgvolaš a, cul sixax i dikax kerda baaqqalurgbolaš a bola xottam hanzoalca ħalxarča padčahalqen apparata buvca a xezā boaca. Qozalax dale, iz aparat, čhaqqa a bjurokratizman ghulaq juqhe doacaš, naxa lejnača xana xoržaš a xuvcaš a xilarax, duqqa a nijsax boqho jolaš ja ħalxarča apparatal. Diazlax dale, massajolča belxa govzalašca čhoaghaxča bessa juvzajenna ja iz, cu dešaca oatto lu co bjurokratizm juqhe joacaš dikax dola kerda

yädal khoargaxča tejpara ottade. Pxezalax dale, toyajä joaxkača klassašta-bolxloj i axarxoj i—ħalxa lattača, qetažax bolča näxa vħäšax qetara forma xulit co, ištta cu tejpara xul coax hanzoalca politikan ghulaqa a istorena a gäna lätta bola toyajä jäxkäča klassašta juqhe bolxa nax ghovttabe a yoamabe a šijna theħa biga a cu klassi ħalxale lelaječa naxa toro lu aparat. Jalxzlax dale, co toro xulit parlamen- tex boala pejda, yädal boqhonca näxa kara xil- larax boalča pejdax dhatoxa, vešta älča, naxa xeržäča vikalaška gholla zakonaš ottadar a za- konaš qoačaš dar a vħäšax toxa. Buržuazen parlamentarizmaca nijsbiča, qhaħegama näxa bo- qho nijsjara ħalxa lejzä derrigiča dunen istoren loarhame bola gha ba iz.

Lenin: „Socalurgdij-teš bolševikaška padčaħal- qen yädal“, t. XIV, d. II, oagh. 229—229.

III.

Soveti yädalax dola 10 tezis.

1) Vħäšax toxar i vayad jar i kapitalizmo toyabä a buaš a boaxkača qhaħegama näxa, duħ- ħal carex—bolxlojex i qheča axarxojex i mara ca ješ, cunca iš buaš bolča näxa klassaš a ka- giča buržuazex bola bhäxi nax a juqhera dha a boaxaš.

2) Dešaca doacaš, boqhonca padčaħalqen ghulaqaš lelade xovrgdolaš a berriga qhaħega- ma nax qetabe bezaš a bola, hama karax doa-

laš a hinar dolaš a sa qetaš a bola toyajä joaxkača klassi halxale lelaju nax vhäšax toxar.

3) Parlamentarizm dhajaqqar (zakonaš ara duvlitaš bola bolx, iš qoačaš deča belxax qhäst-tä co lelabeš xilarax); zakonaš ara dalitara a qoačaš dara a padčahalqen bolx vhäšax toxalga. Padčahalqen yädal leladar i zakonaš ara duvlitaš bu bolx i vhäsax toxar.

4) Jerrigiča padčahalqen yädale j padčahalqen ghulaqaš leladu j apparat halxarča qhahegama näxa nijsa boqho xilar formal duqqa a duqax degħal jaxa naxaca juvzajenna xilar.

5) Gerzex kijčbu niz bolxlojex i axarxojex i vhäšax toxar, eggira khezigax naxax xäda bola (Sovetaš ja gerzax kijčbä bolxloj i axarxoj i). Berrigiča a xaga gerzaš qačitar, berriga nax gerzax kijčbara juħhaca boaqqaš bola għa a lārha.

6) Kuca leladu hama khezigax xilitarca, jizzä jola nijsxo duqax xilitar, xaržar a juxavaqqar a duqqa a attax xilitar.

7) Čhoaghax xottadenna xilar (juħharxo voacaš) belxa govzalašca a hamaš ħaječa boaxama mottigišca a (zavodaška, mottigerča axarxoj i kustari j okrugaška gholla xaržar dar). Cu čhoagħača xottamo toro xulitargja socializman ghulaqaš qoačaš de.

8) (Derriga ca dode a kheziga-duqa halxarčunna juħhe doda).—Bjurokratizm dhajaqqa toro xilar, iz joacaš tardalar; iz toro čaqjaqqa doladar.

9) Buržuazen i proletariate j, qhe bari j bhäxi bari j čha tarra boqho ja jaxaš forman-na leladeča hamanthara a dāqqä, nijsson boqhon dozal thadaħa deza balxtha qoačaš dulurgdolča qhaħegama näxa nijsson boqhona

10. Soveti padčahälqe vħäšax toxar ghu-laq dhaxo toadalar xila deza hara Soveta juqhe volča sago, Soveta qetačenna juqhe a vaxa, padčahälqen yädal lelädara belxax banza barg-boaca seccä čha bolx lelabarca a cul theħax baxaš bola nax berrigiš a Soveti organizacešta juqhe xilara j padčahälqen yädal lelaqara j sab-barax thaozarca a (qha ħegama näxa organiza-ceša jaxar deš iš xile).

*Lenin: „Programma proekta juħħanca jäzdär“
t.XV, oagh. 160-161.*

IV.

Soveti yädala socam bollaš dar.

Soveti yädala socam bollaš dar da, kapitalistaša teyaješ xinnača jerrigiča klassi—bolxloj i ax-proletariate j (axarxoj, näxa qha a ca du-aš, šoaš ħegaš dolča qhix čha daqha muqhax a massajolča xana doxka a dezaš bola) organiza-ci padčahälqen derrigiča yädala a padčahälqen jerrigiča apparata a massajolča xana xurgdajola, čha' mara joaca čhoaghale xilar.

Qi mettel eggira nijsax boqho lelaječa buržuazen respublikaška a theħ, zakonax, čha-

tarra boqho a jolaš ghulaqatha dälča çacca baḥanašca, govzalašca politikan vaxarax daqha lacara j nijsson boqhonax a muqhalax a šoašta oatto jara j dhagäna a boaxa š xinna nax taxan juqhe oz massajolča xana a duḥale joaccaš a cunca, car ännar thaecaš a çatarrarča boqhonašca padčahälqen yädal leladara.

Lenin: „Tezisaš i doklad i buržuazen demokrati j proletariata demokrati j haqheḥ“, t. XVI, oagh 44.

„Buržuazen parlamenta a häta duqax dolča däqha buržuazen konstituci jolaš a dolča mexki istore ḥaxoajt, ministaraš xuvcar gettar kheziga ḥisap dolaš dolga, hana älča, padčahälqen ghulaqaš leladara boqqax bola bolx činovniki eskara kara bolandä. Häta iz eskar demokratizma duḥal dänna da, iz un mo mara ca jezaš, millionašca mazašca pomešikašce j buržuazece j duvzadenna a da, ḥaštdolča bessa car jaxar dergdolaš a da. Iz eskar buržuazen oamali yanara gonna juqhe da, cunca sadoaxaš da, iz dižad, detäd, duvladennad, cun niz bac cu yanara juqhera ḥadala, cunga ujla julac, iz sa getaš dac, ḥama dulac cunga qhänača yädalax mara. Iz eskar duvzadennad ḥakimalla larḥara oamalašca, „padčahälqen“ ghulaqaš sijleḥ larḥarca, häta cu eskara leqeh latta mugharč akceš i bankaš i baḥan dolaš boqhonca khaldaxa da axčan kapitala, nonax jolča xana cun agentaš šoaš a bolaš, cun boqho a cun oaghuv a ḥal a qoabaš.

Cu padčahälqen apparataca, lätta pomešiki doalara daqqar cun mettel hama dha a ca

luš, jalat padčahalqen kara daxitar, ištta qi daraš sanna dola kerda hamaš čaqdaxa volar vhallä xurgdoaca hama da, duvca ca xezäča bessa še a nax a yexabar da. Cu apparataga ghulaq dulurgda buržuazen respublike, padčah voacača padčaha mexka tera jola respublika a ješ, Francera qoalax respublika mo jola, čha baqh da, seccä joxa ca joj a kapitalisti boqho j „haman qhäst-qhästä doal leladara“ boqho j kheziga-duqa loacješ bola boaram ottabar cu moča padčahalqen dallane a karax dargdac. Cuduha massajolča xana xulaš čha hamada socialistaš juqhe a bolaš vhäšax qittača ministerstavajex, fud' älča, cu socialistex, mella chena ujla jolaš carex čhabaraš xilča a, iš ghulaqatha qäčača, jässa xozane, je buržuazen padčahalqenna dola pordu xulga da, cu padčahalqenna näxa eghazal tha ca qoačitaš dola hama xulga da, nax yexabeš jola cu padčahalqen oatxal carex xulga da. Iz hama xilar 1848-ča šera Lui Blana leladäčöax a iz xinnad cu xana denz ittaza Angle j France j ministerstvašta juqhe socialistaš a bolaš, iz xilar 1917-ča šera Černova j Ceretelene j, iz xila a xinnad, qi tha xurg a da buržuazen yädal mel latta, joxa ca ješ qhäna buržuazen činovniki padčahalqen apparat mel xul a“.

Lenin: „Kertera dola revoljucen ghulaqex čha ghulaq“, t. VIV, d. II, oagh. 104—105.

„Yädal sovetaška“ jaxalga da: juxxe denz kerda joaqqalga qhänača padčahalqen jerriga

apparat, iz činovnikij aparat, demokratizman ghulaqaš juxadettaš jola; iz aparat dha a jāq-qä, cunna mettel kerda aparat, qhaḡegama näxa aparat ottajar, vešta älča, chena demokratičeski soveti aparat, vešta älča, vayad jolaš i gerzax kijčbenne j bolča duqaxča näxa—bolxloj i salti j axarxoj i aparat; iz da duqaxča naxaga dhadoladejtalga a iš šoaj loyame xulitalga a deputataš xaržara mettel kerda yädalaš ottade a hamaš kerda daxa a padčahalqen ghulaqaš lelade a.

Lenin: „Kertera dola revoljučen ghulaqex ča ghulaq“, t. XIV, d. II, oagh. 104.

V.

Padčahalqen aparat vhäšax toxar.

„Vej qhonaxčul xila deza voaj aparat šešex vhäšax qet ala. Dikaxča bolxloša dha a uvttaš leladora xalax dola ghulaqaš thema oaghongahara a mexka juqherča belxa oaghongahara a, leladora duqax dolča däqhe xarcaḡ, ča baqh da toabale j boix be j xovr. Cu itanešca loarḡam bolaš bolča, qhonaxčul dolča naxaca, bhännešca loarḡam a bolaš bola, futtarijna bolx ca beš, je bolx sov kheziga beš, šoaj kaxatašta juqhe kegabenna baghaš bolča näxa duqalo doadora massajolča mottigera vej dijna ghulaq boaramal thix bolča kaxati forda juqhe a däḡe. Vej deqarila da boqhonca cu

deša duxatha dovla, hanzoalca voašta duxatha dovla ca megä dolča. Duqa šeraš dhadaxanza dargdac, duqača šeraška vej yomadalanza dargdac, hana älča kulturan ghulaqa vej bolxloj sov loxe lattandä, bolxlošta xala da seccä kerdäča belxa ghulaq karalaca, hata bolxloj mara qi nax bac, dog chena xilara a hinar ura ottarg xilara a vej teša megirgdolaš. Duqa šeraš dhadaxa deza voaj padčahalqen apparat dikax xulitalga vejga dudalaleha, iz ejjalaleha, qhäst—qhästä bola ghulaqera nax a boacaš, jerriga apparat, kerterča kulturanga a qäčä“.

Lenin: „VCIK-a IV sessetha dä qhamäl“, t. XVIII, d. II, oagh. 82 83.

VI.

Apparat vhäšax toxara ghulaqatha vej dexä huvzar i vej oblovšina j.

Gettara duqa ba vej massadolča tejpara varar ghulaq kerdadaqqa bezam baraš, cu kerda daxarax xulaš dolča zenal duqax ze sej xana sona dejna a dac. Nax vhäšax toxara ghulaqa vej apparatax saqataš doaxkalga sona gettara dika xov, šux mollaxčo a belgal däqqäča itt saqata thatoxa cu sahate bhä saqat duvcargda az. Čha baqh da, doš xurgdac čexka kerda a iz apparat dikax xilita ghortarax, doš da iz politikan ergal yovšar qiča tejpara bola kulturan a boaxa-

ma a niz coax xurgbolaš. Iz da hama. Iš kerda joaxalga dita a ditä, novqhostal de deza sovetaš jaxkara, mexka ghulaqaš leladara juqhera saqataš dhadaxarna, novqhostal de deza milionaš bolča naxa. Berrigiča axarxoška novqhostal dejta deza vejna vej dä dola politikan kott dalar yovša. Cu ghulaqa sa qetaš a xila veza še lelader fud' xovš a xila veza. Iz kotdalar dä dännad, čha baqh da, dulxax i chex i dhajna dac iz, boaxama juqhe daxadac näxa baxara—lelara. Ciga bharčča itt šeraška bolx be bezargba, cunna duqa niz thabaxita bezargba. Iz bolx be jišjac thema bolx vej lelabäča kepe, iz mo sixa, cu hanarča halašca“.

Lenin: „Jerrigiča Rossijen Soveti IX sjezde jä doklad, t. XVIII, d. I, oagh. 449-450.

„Selxan chäxxa nijsjenna, „Izvestethara“ politikan haqheh Majakovske jäjjä stixotvoreni jijšar az. So vac cu joazon govzala korta bettarex, cu ghulaqax ejša hama ca qetadara deri a du az. Čha baqh da, duqa xa ja politikan a hakimalen a ghulaqax izzal toam sona ca xula. Co šij stixotvoreneca parxang joaxaš futtar ju vej qetačenaš, begboax kommunistiš bilä qetačenaška bagha, sov duqa bagha, jaxaš. Deša govzalla iz mištad' xac sona, čha baqh da, politikan oaghongaħara baqh da iz. Vej boqhonca cu näxa ħal dolaš da—häta ala dezaš a da, iz ħal čhoagha yovdal dolga—massava a vettar qetačenaška baghaš, komisseš vħäšax jettaš, planaš uvttaješ, beš xoa-

dam a boacaš. Ersašxa volaš čha sag xinnav Oblomov jaxaš. Iz villä mängetha vižä a ullaš, planaš uvttaješ xinnav. Häta denz duqa xa dhajaxaj, Rossije qo revoljuci a jāj, häta a Oblomovaš bissäb, hana älča Oblomov pomešik xinna ca yeš axarxo a var, axarxo xinna ca yeš intelligent a var, intelligent xinna ca yeš bolxlo a var, bolxlo xinna ca yeš kommunist a var. To'am bolaš da qetačenaška vej mel dagha a komisseška vej bolx mišta bu a hažiča halxara qhäna Oblomov visav alara. Häta duqača xana vitta a chenve a vegave a alxa a ma-veza iz, cunax čha oatxal xilita bezam bale. Cu ghulaqaga haža deqarila da vej, voaj sa yexam a ca beš“.

Lenin: „Jerrigiča Rossijerča äska phari sjezda kommunisti frakcen qetačentha dä qhamäl“, t. XVIII, d. II, oagh. 14-15.

Vej uq pxe šera sixdenna huvz voaj padčahalqen apparataš dikax xilitara tha, čha baqh da, iz boqhonca dola huvzalga da, co še ha a heqäd, uq pxe šeračuḥ, še megirgdoacalga, je še pejdanna doacalga, je qi met'el še zenne xilar. Še huvzaš xilarca bolx beš sanna xetitar co vejna, baqh dolčunga hažiča vej učreždeneš a vej hoä a bhex bora co.

Juxxera iz qiča bessä xurgdolaš hama de deza.

Karalaca deza čhoaghama: duqalga hažiča dika dar khezigax dale a tol. Karalaca deza čhoagham bä: ši šu dälča, je qo

šu dälča vhäšax toxar xilar tol sixdenna, čhaqqa dog doaxalga doacaš dikka duqa nax cu saħate vhäšax toxaral.

Lenin: „Kheziga dale a dikax dar tol, t. XVIII, d. II, oagh. 127.

VII.

Vej padčahalqen apparatax doaxka saqataš.

„Čhan šera dähä ma-dij vej, padčahalqe vejga ma-jij, häta boaxama kerdača politikanna cu šera vejna xettača besa lilari iz? Lelanzar. Cunna deri de tigac vej, je iz vejna xettača besa a xilanzar. Häta mišta dar iz? Belxa mašen karara juvl: sag vaghaš sanna xet iz mašen nijsješ, čha baqh da, mašen jodac še dhanijsječaħa, iz ux maluv ca xovčo še nijsječaħ, še qhejla lattačo, je zakonaca doacačo, je mičara denad ca xovčo, je šoj doalah boaxam bolča kapitalistaša, je spekuläntaša, je car a voqar a. Mašen nijsješ vaghačoa xetača besa jodaš xilac mašen massaz a duqaxča xana chaqqa a“.

Lenin „R. K. P. ČK-a bäča belxax jola doklad“, t. XVIII. d. II, oagh. 35—36.

Šek doacaš da vej dälga a qi tha dergdolga a duqqa yovdalla ghulaqaš. Az bečul dikax cun qhoastam be a sonačul nijsax iz bharga dov a jišjac čhanna a saga. Hana lela-

du vej yovdalla ghulaqaš? Iz qetalurgdolaš da: cqha dale, vej—theħa bissä moxk ba, šozlax dale, dešar xar vej mexka eggira khezigax da, qozlax dale, vejna novqhostal thadaghac araha-ra. Čhaqqa toajenna jolča padčahalqeno vejna novqhostal dac. Vejna novqhostal dara mettel iš jerrigiš a bolx beš ja vejna duħal.

Diazlax dale, vej padčahalqen apparata bexka. Vejga qäčir qhäna padčaħa apparat, iz vejna bola bala a xilar.

Padčahalqen apparat duqača mottigiška kast-kastta vejna duħal bolx beš ja. Ghulaq išta xilar, 1917 šera, yädal vej ħadäqqäčul theħax, futtarina vejna bolx be ca tugaš jar padčahalqen apparat, cunax čhoagha qera a denna vej cunga dexar dir: „boqqhal, juxaduvla dalar šu txo dolča“, ännä. Thaqqa iš ber-rigiš a juxabäxkar, iz vejna bola bala a xilar. Vej bolaš ba yalämate duqa ghulaqera nax, čha baqh da, vejga bac to'am xilal dešar xovš bola niz, boqhonca carga šoaš jaxar dejta. Baqh dar älča, gettara kast-kastta xulaš da, uq mottige, leqe, vejga padčahalqen yädal dolča aparato xala a atta a bolx bar, čha baqh da, yoa loxe—ghulaqaš leladeraš iš bolča mottige, ciga car duqax dolča däqha vejna duħal bolx bu. Leqe vej ba,—mel ba xac sona, čha baqh da, sona xetačoax, mella bale a kheziga ezaraš mara m' bac, duqax bale a kheziga it ezaraš mara-m' bac,—voaj bola nax. Häta loxe bhä ezaraš ba qhäna činovnikaš, padčaħagara a

buržuazen obšestvagara a ħajcä, sa qetaš a cqha-
zaĥa sa ca qetaš a vejna duĥal bolx beš bola.
Cu ghulaqa loacača xana čhaqqa hama a
dulurgdac,—iz šek doacaš da. Duqača šeraška
bolx be bezargba aparat lertha jaqqara a iz
xuvcajalitara a cunna kerda niz juqhe boalaba-
ra a. Iz to'al sixa du vej, sov sixa deš xila a
meg. Jäxkä soveti školeš, bolxloj fakultetaš
(rabfakaš) ja to'al bhä ezaraš kagi nax dešaš
baghaš jola, sov sixa dešaš xila-m' meg car,
ča baqh da, fuxxa dale a bolx bolabennab,
sona xetaš cu belxax čhoagha pejda a bargba.
Nagaĥ sanna, sov six ca luš vej bolx bojja
duqa xa jalaleĥ šortta kagi nax xurgba vej,
ovlanthara vej aparat xuvca karax dargdolaš
bola“.

*Lenin: „Rossijerča revoljucen pxi šu a derrigiča
dunentharča revoljucenna daga läcar a“, t. XVIII,
daqha II, oagh. 97.*

„Padčahalqen apparata ghulaqaš sov ghej-
ghane xilarax, telxa da ca oale a, vej ĥalxex
thadirzzä ujla je deqarila da malaxča bessä qho-
vsarga ĥoax cun saqatašca, iš saqataš ĥalxa dha-
daxačun ovlanthara dolga daga a doxaš, khal-
tha däqqa dale a juqhera daqqanza, ĥalxarča
qhänača kulturaca dhadaxanza dolča. Seccä kul-
turan ghulaq da az duvcar, hana älča, cu
hamajex qoačaš xinnarg larĥa megirgdoacandä,
kulturan vaxara, oamalašta juqhe daxar mara“.

*Lenin: „Kheziga dale a dika dar tol“, t. VXIII,
d. II, oagh. 125.*

VIII.

Qhahegama nax padčahalqen ghulaqaš leladara juqhe ozar.

„Vejga ja „tamašijna molxaš“ chäxxä, cqha toxašeh a voaj padčahalqen apparat itt daqha duqax xilita jiš jolaš jola, čhaqqa kapitalisti padčahalqenga xinna a joaca, je xurg a joaca. Iz tamašijna hama — qhahegama nax juqhe ozalga, qhe nax juqhe ozalga da padčahalqen ghulaqaš leladara massajolča xana beča belxa“.

Lenin: „Socalurgdi-teš bolševikaška šoj kara padčahalqen yädal“, t. XIV, d. II, oagh. 236.

Yoamale belxatha demokrati čaqjaxa, cu saħate, oašoš loxera ħalħoabe nax degħal a baxa, massane a padčahalqen yädal leladarax daqha loacargdolaš, — coax mara, seccä co mara, tešam bac revoljuci kotjalara a iz bizzä għa a luvzaš, ujlanca, planaca toa a luš dħaxaxara a“.

Lenin: „Proletaren milicex“, t. XIV, d. I, oagh. 97.

„Vej dulurgdoacar daga luvcaraš dac. Vejna xov mollax vola yärža bolxlo a mollax jola kuxarka a cu saħate padčahalqen yädal lelade dħaottabe megirgboacalga. Cu hamanna vej bart qetaš da kadetašca a Breškovski keca a Cereteleca a. Čħa baqh da, cu naxax vej ħaqħoa-stadu belgalo ja, padčahalqele lälaje a massadolča

dijnah padčahalqen yädal lelade a karax darg-dac bhäxi barašte j bhäxi bari dezalla juqhera bännača činovnikašte j mara, jaxača ghulaqax ma xulla čexka xada deza jaxaš vej xilar. Vej thaghertadu padčahalqen yädal leladar ghulaq sa qetaš bolča bolxloše j saltaše j yoamadar, iz čexkax doladä xilar, izzamo, berrigiča qhahegama naxa j berrigiča qheča naxa j maxulla čexkax iz ghulaq yoamadelga.

Lenin: „Socalurgdi-teš bolševikaška šoj kara padčahalqen yädal“, t. XIV, d. II, oagh. 238.

„Vejna yalämate loarhame da padčahalqen yädal leladara berriga qhahegama nax juqhe ozar. Iz yalämate xala ghulaq da. Socializm juqhe joalaje mogargdac parteca bolča khezigiča naxa. Iz juqhe joalaje mogargda duqa it millionaš xillal bolča naxa, dolla hama de šoaš yoamabelča“.

Lenin: „Parten programma a parten chi a xuv-cara haqheh jä doklad, t. XV, oagh. 155.

„Kapitalisti kulturaz hajäj joqqa proizvodstvo, fabrikaš, mašena näqhaš, pošta, telefon, qi daraš; häta cu khijlenthara qhänača „padčahalqen yädala“ duqax dola ghulaqaš gettar čhoagha vhästheha a dännad, iš duhhal thažarca, dhajazdarca lelalurgdolaš a dulurgda, mollaxča dešar xovča sagaga sov atta lelalurgdolaš, iš belxaš „mollaxča bolxločoa doaghača alapex“

dulurgdolaš; Thaqqa cu belxax joaxka halxa xinna qhästtä belgalonaš a hakimalla a dhada-xa toro xurgja (iš dhadaxa a deza).

Lenin: „Padčahalqe j revoljuci j“ t. XIV, d. II, oagh. 331-332.

IX.

Mišta xila jeza padčahalqen apparat.

Čhana govzalthara šollaxčuntha doalaš a xozza sattaš xilar politiko dexaš xilča, iz qetade deza halxale lelaječa naxa. Čhoagha aparat megirgjolaš xila jeza massajolča tejparča xuv-camašta. Nagah sanna, apparata čhoaghal korka jirzača, dha-juxa har novqha dolaš xilča, thaqqa qhovsam xilanza bargbac. Cuduha berriga niz thabaxita beza še jaxar xilitara, aparat politikaz de jaxar deš xilitara. Politika klassašta juqhera ghulaq da—co xoadam bu respublikax xurgdolčun. Novqhostalenna jola hama xilarax aparat čhoaghax mel xila dikax a xuv-camašta pejdanax a ja. Häta, nagah sanna, iz qoačaš de mogargdoacaš iz jale, čhanna a hamanna megirgjac iz“.

Lenin: „Hamaš joaxaš jola nalog“ t. XVIII, d. I, oagh. 147.

Vej voaj tarluš dola hama de deza axar-xoj halxale bolxloška jusargjolaš a axarxoj bolxlojex bola tešam busargbolaš a jola padča-

halqe jara, häta eggira čhoaghaxča qoma šoajlarča ghulaqašta juqhera mollaxča bessa jola sovle dhajaqqa a jeza vej.

Vej deqarila da voaj padčahalqen apparat eggira boaqqaxča qomatha qačita. Vej deqarila da cunna juqhera šejolča sovleni lar xoadaje, padčağa Rossijex a cun bjurokrati-kapitalisti apparatax a sella duqa juxe jisä jola.

Lenin: „Khezigax dale a dikax dar tol“, t. XVIII, d. II, oagh. 137-138.

X.

Socializman xuvcam čhoagha xilara tešam.

„Iz kerda klass, kiniškaštara a mitingaštara a qhamälaštara a doacaš, yädal leladeš šoaš beča belxaca yoamajennačul theğax mara, co cu deša duqqa qhağegama nax thaberzabäčul theğax mara, berrigiča qhağegama näxa hal toadergjola formaš vhäšttheğa a jäxä, padčahalqen yädal leladara a padčahalqen porädok ottajara a iš juqhe ezäčul theğax mara—tešam bolaš čhoagha xurğbac Socialističeski xuvcam; iz mottig nijsjiča tešam bolaš čhoagha ca xila jiš jac cun. İštta hal xilča niz xurğba iz kapitalizm a cunax juxe jisä jola oamalaš a merğhalg sanna, čil sanna dhajaxa-dhaqovsa. Iz da

klassan haqheh vejna thalattaš dola deqar socializman xuvcam kott a bäqqä dhabigara ešaš dola“.

Lenin: „Professionalni choaghonex“. Jerrigiča Rossijen profchoaghoni II s'ejzde dä qhamäl, t. XVI, oagh. 18.

„Lovča xinna xijla eggira halxara yanarca bolx bu mašen šij formeš megirgjoacaš, cuduħa hanz mašena jej ba vejga. Lovča xijla vej padčaħalqen apparat bera dhaqossal vo, išta a vešta vhäšax ma-texäjij iz, ustoretha duvca a ca xezä hama däd, proletariata tejpax jola padčaħalqe a jilläj; cuduħa hanz lovča duvcalda jerrigiča Jevropa a ezarnešca loarham bolča buržuazen gazetaša a, vejčiga megirgdoaca hamaš a lel, qhel a ja, jaxaš, — car funnax duvce a derrigiča dunenthara berriga bolxloj Soveti padčaħalqengah dog-bezam bolaš ba.

Lenin: „RKP CK belxax jola doklad“, t. XVIII, d. II, oaghuv. 53.





P E R H A S T.

	Oagh.
1. J u h	3
2. Parižski Kommuna j Soveti yädal i	5
3. Buržuazen respublike j Soveti padčahalqe j	7
4. Soveti yädalax dola 10 tezis	9
5. Soveti yädala socam bollaš dar	11
6. Padčahalqen apparat vhäšax toxar	14
7. Apparat vhäšax toxara ghulaqatha vej dexä huvzar i vej oblomovšina j	15
8. Vej padčahalqen apparatax doaxka saqataš	18
9. Qhahegama nax padčahalqen ghulaqaš lela- dara juqhe ozar	21
10. Mišta xila jeza padčahalqen apparat	23
11. Socializman xuvcam čhoagha xilara tešam	24





MAX 25 kop.



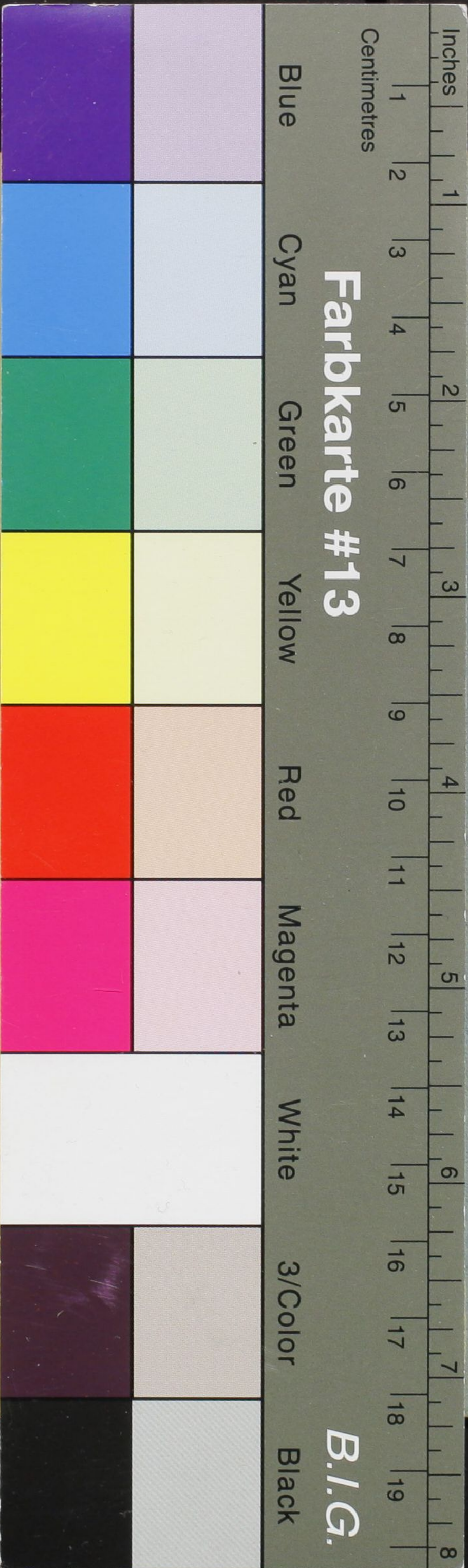
D Fia 6127

ULB Halle

3/1

001 778 560





LENINA BIBLIOTEKA

Ha 67.24

LENINA
SOVETI YÄDALAX I
PADČAĤALQEN APPARATAX I

Исполнено по заказу ВЦК НТА

Ghalghaj Izdatelstvo „Serdalo“
g. BURU
1929 š u

